

Пачевська Валерія, студент 4 курсу
факультету №2 НАВС;

Науковий керівник: Мацишин В. С.,
викладач НАВС, кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Примусові заходи медичного характеру - це заходи державного примусу у формі різних лікувально-реабілітаційних заходів, які призначаються судом у рамках кримінального процесу стосовно осіб з різними психічними розладами, що вчинили суспільно небезпечні діяння, спрямовані на лікування

цих осіб і запобігання скоєнню ними нових суспільно небезпечних дій та суворе дотримання непорушності їхніх прав.

Примусові заходи медичного характеру мають подвійний характер. З одного боку - це заходи примусу, тобто юридичні, з другого - це заходи медичні, оскільки зміст їх зводиться до діагностичного обстеження, лікування, клінічного нагляду, проведення реабілітаційних заходів.

Сутність примусових заходів. Медичний характер примусових заходів зберігається і у випадках, коли такі заходи застосовуються водночас із покаранням за злочин, вчинений особою у стані обмеженої осудності, на ґрунті алкоголізму, наркоманії або особою, яка має хворобу, що становить небезпеку для інших осіб.

Мета примусових заходів медичного характеру - попередити вчинення нових суспільно небезпечних діянь або виправити засуджених у разі застосування до них примусових заходів медичного характеру.[1]

Залежно від характеру і тяжкості захворювання, тяжкості вчиненого діяння з урахуванням ступеня небезпечності психічно хворого для самого себе або для інших осіб суд може застосовувати такі примусові заходи медичного характеру:

- амбулаторну психіатричну допомогу в примусовому порядку;
- госпіталізацію до психіатричного закладу зі звичайним наглядом;
- госпіталізацію до психіатричного закладу з посиленням нагляду;
- госпіталізацію до психіатричного закладу із суворим наглядом.

Оскільки примусові заходи медичного характеру застосовуються до осіб, які страждають на психічні захворювання різного ступеня тяжкості, то очевидно, що з часом під впливом різних обставин, зокрема лікування, психічний стан особи може змінюватися, вона може навіть цілком видужати. Тому ст. 95 КК передбачає умови, за яких примусові заходи медичного характеру можуть бути продовжені, змінені або взагалі припинені. [1] Ці питання вирішуються тільки судом за заявою представника психіатричного закладу (лікаря-психіатра),

який надає особі психіатричну допомогу. До заяви додається висновок комісії лікарів-психіатрів, яким обґрунтовується необхідність продовження, зміни або припинення застосування конкретного примусового заходу медичного характеру

Дослідивши всі аспекти даної теми можна зробити висновок, що Законодавство України по відношенню до осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння в стані неосудності або захворіли душевною хворобою після вчинення злочину, переслідує тему забезпечити безпеку суспільства і передбачити вчинення такими особами повторного діяння, а також вилікувати хворого від його недугу.

Ця ціль досягається шляхом застосування примусових заходів медичного характеру. Примусові заходи медичного характеру - це заходи державного примусу, які застосовуються до осіб, що визнані вироком суду неосудними, вчинили суспільно - небезпечне діяння в стані неосудності. Або, які вчинили суспільно-небезпечне діяння, в стані осудності, але захворіли до винесення вироку чи під час відбування покарання на душевну хворобу, що позбавляє їх можливості усвідомлювати свої дії або керуватися ними. Такий захід державного примусу є виправданим, оскільки він є засобом попередження злочинності, яка в даний період розвитку суспільства є негативним соціальним явищем [2].

Особи, які вчинили суспільно-небезпечні діяння в стані неосудності не є суб'єктами злочину. Вони не підлягають кримінальній відповідальності і покаранню. До них можуть бути застосовані лише примусові заходи медичного характеру.

Здійснювати заходи медичного примусу за законом повинні в психіатричних лікарнях із загальним посиленням і суворим наглядом. Примусове лікування проводиться доти, поки хворий перестане бути небезпечним для оточуючих.

Ці примусові заходи скасовуються при видужанні особи чи зміні її психічного стану.

Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка під час вчинення небезпечного діяння була в стані неосудності, тобто не могли усвідомлювати своїх дій, або керуватися ними в стані душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану.

Ці примусові заходи скасовуються при видужанні особи чи зміні її психічного стану.

Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка під час вчинення небезпечного діяння була в стані неосудності, тобто не могли усвідомлювати своїх дій, або керуватися ними в стані душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану.

Соціальна небезпека психічно хворої людини визначається як характером і змістом його соціально небезпечних дій, так і психічним станом. Визначаючи соціальну небезпеку хворого, експерти і су повинні оцінити можливість повтору соціально небезпечних дій, вплив на поведінку хворого мікросоціальних умов. На появлення соціальної небезпеки хворого впливають також несприятливі зовнішні фактори, такі як алкоголь та інтоксикація, наркотичні засоби, та неповне критичне осмислення своєї поведінки і відсутність можливості прогнозувати наслідки своїх антисоціальних поступків характеризують їх як хворих, здатних до вчинення соціально небезпечних дій [4].

Направлення на примусове лікування може застосовуватися лише в випадку визнання особою винною у вчиненні злочину. Примусове лікування осіб, які засуджені за вчинені на ґрунті алкоголізму чи наркоманії злочини, треба відрізнити від примусового лікування в лікувально-трудовах профілакторіях, хронічних алкоголіків та осіб хворих на наркоманію, які злочинів не вчиняли. Суд не вправі у вирокі встановлювати строк примусового лікування. Тривалість лікування залежить від його результатів.

Щодо вправдження у справах призначення примусових заходів медичного характеру то тут слід відмітити, що в таких справах проведення попереднього розслідування обов'язкове. Це робиться для того, щоб повно дослідити всі обговорення справи і передати їх в суд вже як об'єктивно досліджені слід мати на увазі, що в реальному житті трапляються випадки, коли особа, яка вчинила тяжкий злочин, хоче уникнути відповідальності і хоче уникнути відповідальності і вдається до хитрощів маскується тим, що вона під час вчинку перебувала в такому стані. Суддя, в свою чергу, повинен всебічно розглянути всю

інформацію, яка поступила, та справедливо призначити міру покарання чи звільнити особу від неї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний Кодекс України- Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2001. - № 25-26. - Ст. 131.
2. Кримінально-процесуальний Кодекс України. - Київ, видавець Паливода А.В., 2008.
3. Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000 р.
4. Навроцький В.О. Кримінальне право України: Особлива частина : курс лекцій. - К. 2000 - 771с.